Universiteit Antwerpen

This item is the archived peer-reviewed author-version of:

Witwassen via cryptoactiva

Reference:
Houben Robby.- Witwassen via cryptoactiva
Revue pratique des sociétés - Tijdschrift voor rechtspersoon en vennootschap - ISSN 2466-7226 - 3(2021), p. 251-252
To cite this reference: https://hdl.handle.net/10067/1780230151162165141

uantwerpen.be
Institutional repository IRUA

Witwassen via crypto-activa

Een greep uit de weekendkranten: "*Jay-Z en Twitterbaas stampen bitcoinfonds uit de grond*" (500 bitcoins worden in een fonds gestoken dat het gebruik van de bitcoin moet promoten, initieel in Afrika en India)[1]; *"Sssst! Hier koopt men bitcoins*" (naar aanleiding van het miljardje ofzo dat Elon Musk via Tesla veil had voor bitcoins, en met aandacht voor de beleggingen in derivaten op bitcoins die er op de Belgische markt te koop zijn; de "sssst" verwijst naar het commercialiseringsverbod t.a.v. particuliere beleggers in België)[2]; Roland Duchatelet die laat optekenen "*Musk die bij Tesla 1,5 miljard dollar aan bitcoin koopt, dat is er totaal over. Het doet denken aan Lernout & Hauspie*."[3]. Het is een momentopname, maar ze is symptomatisch: de bitcoin - en meer in het algemeen: crypto-activa - zijn de voorbije tijd niet weg te slaan uit de actualiteit.

Bitcoins zijn initieel gedacht als betalingsinstrument, dat kon functioneren wars van centrale controle, met een inherent ingebakken wantrouwen t.a.v. traditionele instituties zoals overheden en (centrale) banken. De volatiliteit van de bitcoin heeft er evenwel voor gezorgd dat de munt, die juridisch geen geld is, nooit echt die ambitie heeft kunnen waarmaken[4]. Terwijl ik dit schrijf tikt de bitcoin af op ongeveer 39.000 Euro. Daar kan je al een mooie wagen mee kopen. Bij de lancering, meer dan een decennium terug, kostte een pizza een hondertal bitcoins. Sindsdien heeft de bitcoin de grootst mogelijke prijsschommelingen doorgemaakt, met hoge pieken en diepe dalen.

Meer dan een betalingsinstrument is de bitcoin een speculatief instrument geworden: beleggers met veel gevoel voor risico zagen in de bitcoin wel brood. Initieel ging het dan vooral om een marginaal fenomeen, maar meer en meer zuigt de crypto-activa markt institutionele investeerders aan.

De bitcoin draait op *blockchain* technologie. Velen zeggen dat het die achterliggende technologie is die de grote (maatschappelijke) meerwaarde oplevert. Het groot energieverbruik dat met het creëren van bitcoins gepaard gaat, is dan weer een domper. Het bitcoin netwerk verbruikt meer stroom dan alle Belgen samen. Ook manifest negatief is de populariteit van de munt bij criminelen. Onderzoek uit 2018 gaf aan dat ongeveer de helft van alle jaarlijkse transacties in bitcoin konden worden gelinkt aan illegale activiteiten, in totaal voor ongeveer 76 miljard dollar. Het is over de strijd tegen crimineel gebruik van de bitcoin en andere crypto-activa dat ik het hierna wil hebben.

De strijd tegen crimineel gebruik van crypto-activa wordt normatief vooral gevoerd via witwaswetgeving. Op EU niveau bestaat het relevante kader uit de vijfde anti-witwasrichtlijn van 2018. Deze richtlijn bepaalt dat zogenaamde "*aanbieders die zich bezighouden met diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta*" (m.a.w. beurzen waarop virtuele munten, zoals bitcoin, kunnen worden verhandeld tegen traditioneel geld) en "*aanbieders van bewaarportemonnees*" aan witwasverplichtingen onderworpen zijn, zoals onderzoeks- en meldingplichten van verdachte transacties[5]. In België werden deze maatregelen - een beetje te laat, maar wel getrouw aan de tekst van de richtlijn - geïmplementeerd door een wet van 20 juli 2020[6].

Op internationaal niveau waarschuwt de *Financial Action Task Force* (FATF) al enige tijd dat de strijd moet worden opgevoerd en het bestaand regelgevend kader, met inbegrip van het EU-kader, niet volstaat om witwassen via crypto-activa te counteren. Er zijn inderdaad nog talrijke blinde vlekken in de (witwas)normering: tal van actoren die actief zijn op de crypto-activa markt en waarlangs illegale transacties gelinkt aan crypto-activa kunnen passeren, zijn niet gereguleerd of functioneren niet als witwaspoortwachter. Voorbeelden zijn beurzen waarop crypto-activa tegen crypto-activa worden verhandeld, handelsplatformen, financiële dienstverleners inzake crypto (genre: crypto-makelaars) en uitgevers van crypto-activa. Bovendien is de bestaande regelgeving gefixeerd op virtuele valuta, zoals

---

[1] *De Tijd* 13 februari 2021, 29.
[2] *De Tijd* 13 februari 2021, 41.
[3] *De Standaard* 13 februari 2021, 36.
[4] De recente *stable-coin* initiatieven (waaronder de *Libra*), waarvan de waarde is vastgeklikt aan de prijs van een ander actief of een korf van activa, zijn daar een tegenreactie op.
[5] Wie geïnteresseerd is, kan onze rapporten voor het Europees Parlement hierover eens doornemen: R. HOUBEN en A. SNYERS, *Crypto-assets: key developments, regulatory concerns and responses*, Brussel, 2020, 74 p.; R. HOUBEN en A. SNYERS, *Cryptocurrencies and blockchain : legal context and implications for financial crime, money laundering and tax evasion,* Brussel, 2018, 100 p.
[6] *BS* 5 augustus 2020.

bitcoin, terwijl ook andere crypto-activa, zoals *tokens*, aan een opmars bezig zijn en evenzeer inzetbaar zijn voor criminele doeleinden.

De EU zou er goed aan doen om de aanbevelingen van de FATF in dit verband op te volgen en het kader te verstrengen. Dat de EU de wil heeft om doortastend op te treden is alvast duidelijk. Van alle beleidsopties op tafel heeft de EU voor de meest intrusieve gekozen door een ontwerp-verordening voor markten in crypto-activa voor te stellen (zogenaamde MiCAR, *Markets in Crypto-assets regulation*). Deze ontwerp-verordening normeert de crypto-activa die thans door de mazen van het net glippen van uitgifte tot distributie[7]. Ongetwijfeld zullen hier bijkomende anti-witwasverplichtingen aan worden gekoppeld.

Bij de omzetting van de vijfde anti-witwasrichtlijn volgde de Belgische wetgever getrouw de richtlijn. Dat is goed. Crypto-activa zijn een mondiaal fenomeneen, zodat de bestrijding van illegale praktijken ook zo mondiaal mogelijk moet worden aangepakt - en voor wat België betreft, dus via de EU. Zo wordt een gelijk speelveld gecreëerd waarin criminelen het doorheen de ganse EU even zwaar te verduren krijgen. Maar nog belangrijker is het om te denken aan al de actoren op crypto-markten die een legitieme onderneming voeren. Die zijn er zeker ook en ze zijn talrijk. Indien men crypto-markten reguleert op nationale basis, terwijl ze Europees en mondiaal zijn, creeërt men ongelijke speelvelden en belemmert men mogelijk het vrij verkeer in de EU. De strijd tegen crimineel gebruik van crypto-activa moet worden gevoerd, maar dit moet gebeuren zonder de concurrentiepositie van goed menende bedrijven in de legitieme economie in het gedrang te brengen. Zo bereiken we maatschappelijk het beste resultaat. Laat ons dus inzetten op MiCAR en de eventuele flankerende EU-initiatieven, en intussen niet in de verleiding komen om in België nu al solo slim de anti-witwasreglementering voor crypto-activa te verstrengen, ook al lijkt de traditionele *risk based approach* van de anti-witwasreglementering daar op het eerste zicht misschien wel toe uit te nodigen.

[7] Proposal for a Regulation on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937, COM/2020/593 final.